

Politikai
röpiratok.

147.

147

1307

EGYHÁZI BESZÉD

MELYET

SZ. ISTVÁN MAGYARORSZÁG ELSŐ APOSTOLI KIRÁLYÁNAK

ÜNNEPÉN

AZ 1880. ÉVI AUGUSZTUS 20-án BUDAPESTEN

TARTOTT

Dr. BALITS ANTAL,

GYÖREGYHÁZMEGYEI ALDOZÁR ÉS PAPNEVELDEI HITTANÁR.

A PÜSPÖKI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÁSÁVAL.

6.

GYŐR, 1880.

NYOMATOTT CZÉH SÁNDOR ÖZVEGYÉNÉL.

EGYHÁZI BÉSZÉD

AZ ISTVAN MARGARITSZAG ELSŐ APÓSTOLI KIRALYÁNAK

UNNEMÉNY

NYOMTATVA AZ ÉRDEKES ÉS SZERENCSÉRE

NYELVI ÉRTÉKELÉS

A HATÁRATÁRSÁGI KÖZVETLEN

„Én vagyok az út, az igazság és az élet.“

Ján. 14, 6.

Ünnepet, nagy ünnepet ül ma a magyar. Széles e hazában bércezen sikon ünnepi disz mosolyg ma felénk. A magyar szent korona sugarai a hova csak elhatolnak, mindenütt a polgárság öregének, aprajának arcai ma az örömtől fényárban usznak. Nincs búja, nincs keserve, nincs panasza ma a magyarnak, minden honfikebel e sz. napon csak örvendezni tud. A meghasonlás, a pártviszály csapkodó hullámzataival nem találkozhatol ma e haza áldott területén, lecsendesültek, elsimultak azok; mert e nagy nap varázstüze a meghasonlott feleket, az egymással szemközt álló pártokat fel- s egybeolvasztá, egy nagy testté tömöríté, melynek minden tagját, ízét csak egy lélek, a honszeretet lelke éleszti, benne csak egy sziv, magyar sziv dobog.

Honnét ma ez általános öröm e szép hazában? Honnét ma e haza fiainak, a honszeretet forró érzelmeiben egyesülteknek, testvéries ölekezése?

Sz. István, első magyar apostoli király ünnepe van!

Melyik magyar sziv az, mely e sz. név hallatára fennen ne dobogna, melyik magyar honfikebel, melyet e sz. ünnep áradozó örömrézelmeire ne villanyozna? Hisz

ha valamikor, bizonyára e sz. név hangzására, és e sz. ünnep felviradtakor érzi legélénkebben minden magyar, hogy magyar. Mert ha az emlékezet szárnyain visszaszállva magyar hazánknak viszontagságteljes, de egyúttal soha el nem halaványulható fénypontokkal is jelölt multjába, megjelennek előttünk őseinknek gyémántjellemű, érzkaru, s a haza körül szerzett érdemek dicskoszorújával övedzett nemes, daliás alakjai: nemde pezdülni, forrongni érezzük ilyenkor ereinkben a vért, a nemes büszkeség bizonyos nemével szerencséseknek vallván magunkat, hogy ily ősök unokái lehetünk? E mai ünnep pedig hőslékü, koszorús őseink legdicsőbbjét, sz. István királyunk dicsfényben ragyogó magasztos alakját állítja lelkünk elé, azon sz. Istvánt varázsolja mintegy körünkbe, közelünkbe, kiben Magyarország első apostoli királyát, függetlenségének megalapítóját, alkotmányának szerzőjét, szerető atyját, buzgó apostolát, bölcs regeneratórat s legnagyobb jótevőjét tiszteli.

Innét tehát hazaszerte a lelkesült öröm e mai nagy napon, innét a honfiaknak testvéries egyesülése a közös atya drága emlékének szentelt e magasztos ünnepen!

Igen, sz. István király dicső őseink legdicsőbbje, édes hazánk legnagyobb jótevője. Neki köszöni ugyanis Magyarország a királyság megalapítását, minek folytán egységes eszme s épen ezért összetartó erő és hatalom nyomult az előbb laza állami szerkezetbe. De legtündöklőbb s a magyart örök hálára kötelező érdeme sz. Istvánnak az, hogy a királyság megalapításával teremtett új államszerkezetbe a keresztény hit éltető lelkét lehelé, hogy a koronát a kereszttel összeforrasztá, hogy a magyar nemzetet a pogány babona és szilajság éjsötét tömkelegéből a kereszténység nyájas, verőfényes virányaira

kivezeté, hogy a magyar nemzetet Krisztusnak, a nemzetek nagy Istenének, királyának, vezérének, tanítójának, boldogítójának s Üdvözítőjének égi zászlója alá elkalauzolá.

Keresztény honfitársak! Hogy sz. István király e nagyszerü jótéteményét kellően méltányolhassuk; hogy e drága gyöngyöt, e mennyei kincset, a keresztény hitet, melylyel sz. István, isteni kegyelemtől ihletve és segítve, magyar népét megajándékozá, mindenha kegyeletes tisztelettel megőrizzük s megbecsüljük: ez ünnepélyes pillanatban vegyük fontolóra azon megingathatlan igazságot, mely szerint

Krisztus a nemzetek egyedüli boldogítója mind az időben, mind az örökkévalóságban.

Krisztus a világtörténet központja. Mint a nap körül a bolygók és holdak, ugy forog az összes emberiség minden időben s földrészen Krisztus, mint központ körül. Töröld ki Krisztust a világtörténelemből, és kiragadtad a napot bolygói és holdjai köréből, s a világból lesz egy nagy zür-zavar és egyiptomi sötétségü tömkeleg, melyben az egyesek ugy, mint egész nemzetek egymást kergetik czél s irány nélküli utakon. Krisztus nélkül a világtörténelem „épület alap és kulcs nélkül, talány szó nélkül, egy nagy romhalmaz, egy be nem végzett emlékszobor töredékei, az emberiség nagy tragoediája eredmény és megfejtés nélkül.“¹⁾

Krisztus megjelenése e földön az emberiség történetét két nagy részre osztja: Krisztus előtt, Krisztus

¹⁾ Schlegel F. Leroy-nál, a történelem kath. bölcsészete, magyaritva, 1. k. 82. 1.

után. Krisztusnak Golgotha ormára kitűzött keresztje az összes emberi nem utjelzője; egyik karjával a multba nyul, fel egészen az emberiség bölcsőjeig, a paradicsomig, a másikkal pedig a jövőbe, az idők folyamának végső határaig; törzsének égfelé kimagasló része mutatja mind a multnak, mind a jelennek, mind a jövőnek az irányt és végcélát, mely felé törekedniök kell; a rajta függő Krisztusban pedig azon vezért nyújtja ő a világnak, kinek gyámolító kalauzolása mellett egyedül juthatnak az emberiség összes nemzedékei végcéljukhoz.

Végcélul az embernek Isten, végtelen jóságában, az örök boldogságot jelölé ki. E magasztos célhoz azonban az embernek, mint ész- s szabad akarattal megáldott erkölcsi lénynek, nem gépszerűleg, nem bizonyos kényszerűség folytán, hanem erkölcsi uton, szabad elhatározáson alapuló érdem útján kell vala eljutnia. Érdemet a kitűzött jutalomra csak úgy szerezhete, ha az erkölcsi jó mellett, melyhez Isten végtelen jósága a jutalmat köté, szabad akarata előtt választhatásra ott állt az erkölcsi rossz is, melyhez Isten végtelen igazságossága az örök kárhozat büntetését kapcsolá.

S az ember élt is szabad akaratával, választott, de úgy, hogy e választás miatt már századokon s évezredekben keresztül ivadéka milliói- s millióinak jajaitól visszhangzik a földkerekség. Ő ugyanis a pokoli kígyó csábszavaira az erkölcsi rosszat, a bünt választá, s ez által, lévén e cselekménye mint az összes emberi nem képviselőjének cselekménye, nemcsak magára, hanem minden utódaira is rázúdítá az istenileg kiszabott örök kárhozat büntetését.

A bűn folytán szétpattant tehát a gyöngykapocs, mely az embert Istenéhez fűzé; elűtetett az ember ma-

gasztos végcéljától, melyre kiszemelve volt; osztályrésze most csak az Isten átka és az örök kárhozat ijesztő rémképe volt.

De örök hála a Magasságbelinek, hogy a tőle elszakadt embert magától örökre el nem taszítá, az elbukottat bukásában magára nem hagyá, hanem míg egyrészt benne a bűnt egészen büntetlenül nem hagyá, addig másrészt tőle a legnagyobb büntetést, az örök kárhozatot, irgalmának imádó csodájával eltávolítá, gondoskodván egy oly közbenjáróról, kinek végtelen becsü érdeme, a bünterhelt emberi nem nevében hozva az isteni trón zsámolyához, a megsértett végtelen felségü Isten igazságosságának teljes elégtételt szolgáltatasson, a bűn és az örök büntetések alul az emberi nemet felszabadítsa, azt mint tékozló fiut Istenének, mint szeretetteljes Atyjának ölelő karjaiba ismét visszavezérelje, és eredeti rendeltetését, az örök boldogságot számára újra kieszközölje.

E közbenjáró, e szabadító, e megváltó pedig: az Isten Fia, Jézus Krisztus. Krisztusnak megváltói szerepe azonnal a bűnbeesés után kezdődik, és egész a világ végeig folytattatik; az egész emberi nem a bűn vaskarjai közé szorult, a Megváltó kegyes kezei átölelék azért szintén az egész emberiséget. Célja Krisztus megváltói hivatalának: az emberi nemről a bűn békóit leoldozni, őt az örök haláltól megmenteni, Istenével kiengesztelni, Isten igaz ismeretére s szolgálatkész szeretetére képesíteni s vezérelni, és ez által mind a földön, mind az égben számára a boldogságot biztosítani. Eszköze: a kereszthalál és Isten országának vagyis egyházának alapítása e földön, melynek határai a földkerekség határai, tartama az idők folyama, királya s kormányzója pedig maga Krisztus.

Ime tehát bűnbeesés és megváltás, — e két szó kulcsa és összoglalata az egész világtörténetnek, mely nem egyéb, mint a vallás története, s melyben az összetartó, tervező, mozgató s intéző központ: Jézus Krisztus.

Mielőtt Krisztus az emberi nemért kereszthalála által a váltságdíjt lefizette és Isten egyetemes földi országának alapköveit lerakta volna, előbb, emberekről lévén szó, ezeket e rendkívüli horderejű s jótéteményű eseményre előkészíteni akará, hogy azt, majd ha bekövetkezik, annál jobban méltányolni s becsülni tudják, és javukra fordítani siessenek.

Ezen előkészítés az ó-szövetség feladata volt.

Az ó-szövetség századain az emberiségnek két különvált s nagyságra nézve igen is aránytalan tömegét látjuk keresztülvonulni. A pogányság az egyik, a zsidóság a másik, ez utóbbi elenyésző kisebbséget képezvén az előbbivel szemközt. Mindkét fél, habár különféle utakon, de ugyanazon czél felé, Golgotha felé halad. A pogányság öntudatlanul, a zsidóság öntudatosan közeledik e czél felé. Mind az egyiket, mind a másikat isteni kéz vezeti, de nem ugyanazon módon. A pogányságnál az Isten mintegy háttérben áll, és azt, mint az igaz Istentől elpártoltat s azért büntetésül saját gyarlóságai s bűnös vágyaira hagyatottat, e gyarlóságai s bűnös vágyai iszonyu förtelmeinek ostorával hajtja előre. A zsidóságnál az Isten a nép élén áll, s mindenható erejének csudáival vezérli azt maga után.

A pogányság egy, az emberi nem történetéből kiemelkedő mélyen megrendítő hangos szózat, örök intésül oda dörögve a földgömb összes népeinek fülébe, hogy mennyire képes az ész és szabad akarat dicső adomá-

nyaival fölékesített ember sülyedni — Isten nélkül. Valásilag a legnagyobb mérvű örültség sötétsége, erkölesileg a fékvesztett szenvedélyek borzasztó dulásai, társadalmilag hihetetlennek látszó, mert az emberi természet teljes levetközéseig fokozott önzés, szeretetlenség és zsarnokság, politikailag pedig zabolátlan hódítási vágy és vérlázító kegyetlenségek, — ime, ezek jellemző vonásai a pogányságnak. Ily körülmények közt az élet elviselhetlen teherré vált, a halál pedig, a bizonytalan jövő miatt, csak kétségbeejtő rémkép vala. Idáig jutottak az emberek — Isten nélkül! Oh mily mohón ragadnák meg most és halmoznák el forró csókokkal az isteni kezét, mely őket rettentő helyzetükből kiszabadítaná! Mily örömpesze fogadnák a boldogító hirt is, hogy ez isteni kéz csakugyan nemsokára le fog ereszkedni közéjük!

S az Isten végtelen irgalma gondoskodott is, hogy ez örömhír lassankint elszálljon a kétségbeesés karjai közt vergődő szerencsétlenekhez. Ábrahám ivadékainak volt a feladata, hogy az egy igaz Istenbeni hitet s a jövőndő Megváltóhani reményt ennek megérkezéseig fentartsák és terjeszszék. Ezeknek istenileg ihletett látnokai évszázadokkal előre megjövendölték a már a paradicsomban megígért Messiás megjelenésének idejét és helyét is. Az isteni kegyesség úgy intézkedett, hogy az Isten Fia megtestesülése körüli időben Israel fiai, mint a Megváltóhani remény hordnokai, szórványosan a világ minden tájaira áttelepülve s a pogány nemzetek közé beékelve legyenek. Sz. irás és pogány írók egyaránt tanui e ténynek.

A pogányság sötét éjjelében ott ragyog tehát mindenfelé egy-egy sugár, mely a már-már közeledő Szabadítóhani remény varázserejével éleszti fel az alélt szive-

ket. Rómában Augustus imperator osztogatja parancsait a világnak. A nemzetek közt mindenütt bizonyos sejtelen és általános feszült várakozás tölti el a kebleket.

Eközben megharsan egyszercsak angyali ajkáról Bethlehem környékén az örömszózat: „Nagy örömet hirdetek nektek, mely leszen minden népnek; mert ma született nektek az Üdvözítő, ki az Ur Krisztus, Dávid városában.“¹⁾

Az idők telje tehát érkezett, az emberiségnek a megváltásra való előkészítésére kiszabott idő mértéke betelt, s azért a várva-várt Közvetítő, Szabadító s Megváltó a megtestesült isteni Igében, Isten Fiában, Jézus Krisztusban megjelent, hogy az emberiséget, a bűn terhes igája alatt görnyedezőt, felszabadítsa, Istenének s önmagának visszaadja, őt itt és ott boldogítsa.

Krisztus megjelenésével bezáródik az emberiségnek évezredekken át borongó hosszú éjszakája, és kezdődik a világosság, az élet és boldogság korszaka, melynek világító, éltető s termékenyítő napja — Krisztus. „Én vagyok a világ világossága, így hangzik fel Krisztus isteni ajkairól a világ minden népeihez, a ki engem követ, nem jár sötétségben.“²⁾ Én vagyok az ut, az igazság és az élet. Senki sem jő az Atyához, hanem csak én általam.“³⁾

Krisztus tanai és a kereszt oltárán bemutatott nagy engesztelő áldozatának kegyelemkincsei képezik azon kiapadhatlan forrást, melyből egyedül merithetik a földkerekség összes nemzetei a boldogság áldásait mind e földi, mind a földöntúli lét számára. Az általa alapított egyháznak a feladata, hogy a világ végeig élő összes nemzeteket e forráshoz elvezesse, tagjává felavatván

¹⁾ Luk. 2, 10. 11. — ²⁾ Ján. 8, 12. — ³⁾ Ján. 14, 6.

azokat. „Elmenvén, így szól apostolaihoz, tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiunak és Szentléleknek nevében; tanítván őket megtartani mind, a miket parancsoltam nektek.“¹⁾ Ezért nevezetik az ő egyháza katolikusnak vagyis egyetemesnek. Hogy pedig ezen egyháza magasztos feladatának minden időben hiven és sikeresen megfelelhessen, és a reá bízott isteni tanokat és kegyelemkincseket mindenha szeplőtlen tisztaságukban s üdeségökben megőrizhesse, megigéré Krisztus, hogy egyházát, mint annak feje s királya, ő maga fogja kormányozni egész az idők végeig, e szavakat intézvén apostolaihoz: „Ime én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.“²⁾

Ha tehát Krisztus Péterben és a többi apostolokban, és ezek utódaiban, a római pápában és a püspöki karban egyházának, mint látható társulatnak, látható elüljárókat helyezett is élére, azért valósággal mégis maga Krisztus az, kinek végtelen hatalmu s bölcseségü kormányzata alatt áll a kath. egyház. Azért nevezi sz. István király is, Imre fiához intézett intelmeiben,³⁾ épügy mint sz. Pál apostol⁴⁾ Krisztust a kath. egyház fejének. A kath. egyháznak egész, a világtörténetben páratlan multja, mely nem egyéb, mint az ellene óriási erőmegfeszítések közt indított küzdelmeknek és az általa csupán ima- s szenvedéssel kivivott dicsőbbnél dicsőbb diadaloknak szakadatlan láncolata, — fennen hirdeti Krisztusnak kath. egyházát védő s kormányzó isteni hatalmát. — A világtörténetnek legnagyobbszerü eseménye tagadhatatlan az emberiségnek vallás-erkölcsi, társadalmi

¹⁾ Mát. 28, 19. 20. — ²⁾ U. o. — ³⁾ Sz. István intelmei sz. Imre herceghez 2. fej. — ⁴⁾ Ef. 5, 23.

s politikai ujjaszületése a kereszténység által. Melyek voltak az eszközök és az akadályok? Krisztus az akkori nemzetek legmegvetettebbjének legalsóbb osztályából választott tizenkét egyszerű, minden védeszközt nélkülöző férfit állít szembe a zsidóságnak és a római császároknak roppant, fanatizmustól égő, fegyveres hadával. S mégis mi történik? A győzelmi babér a tizenkét férfi halántékaira száll! Ki ne látná innét, hogy egy Isten szólt az apostolokhoz, midőn Krisztus ezeknek ígéré: „Ime én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig!“ Krisztus egyháza azóta soha nem szünő üldöztetések, harczok és diadalok közt folytatja dicső pályáját minden századokon keresztül, hogy lássa minden század fia s nemzete, hogy ez egyházban isteni erő van és működik, s hogy igazat szólt Krisztus, midőn róla megjövendelé: hogy a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.¹⁾

Krisztus oly vallást hozott számunkra, mely a mint Istenhez oly méltó, az emberi természethez oly bámulatos bölcseséggel van alkalmazva. S épen ezért az ő vallása megfelel minden kor, nemzet, társadalmi osztály és egyén igényeinek, mert megfelel az emberi ész- és szívnek. Innét van, hogy e vallás, ha kellően méltányoltatik, mind egyeseknek, mind egész néptömbeknek nemcsak sirontúli, hanem földi boldogságát is eszközli.

Lássuk csak néhány tételét.

Krisztus sürgősen int bennünket: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát;²⁾ mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát

¹⁾ Mát. 16, 18. — ²⁾ Mát. 6, 33.

vallja?“¹⁾ Midőn Krisztus e szavakkal az ember főfő törekvését tulajdonképeni rendeltetésére, mely végett e földön van, tudniillik halhatatlan lelke gondozására irányozza, őt egyuttal a test igényeinek korlátozására kötelezi, s ez által számtalan társadalmi baj forrását is megszünteti.

Krisztus minden gondolat, szó, vágy, érzelem és cselekedet szabályozójául s mintaképeül odaállítja a tökély eszményét, Isten végtelen szentségét, ki csak a jót, az erényt szereti s akarja, a rosszat, a bűnt pedig utálja. „Legyetek ti, ugymond, tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes.“²⁾ Ekkép ő az embert aszervedélyek rablánczairól leoldozza, neki a szó legmagasztosb értelmében vett szabadságát visszaadja, őt önmegtadásra, szorgalomra s munkára ösztönzi, a tisztátalan élet förtelmeitől visszariasztja, őt minden tehetségeivel együtt megnemesíti, erőssé s edzetté teszi, szóval őt a föld göröngyétől Istenéhez emeli. Mi egy Croesus gazdagsága az ilyen ember szellemi kincseivel szemben? Mi egy sivár keblü kéjencz röpke öröme az ilyen ember boldogságához képest? Nézd ez, Istenével egyesült hitszilárd erénybajnok bámulatos lelki erejét s szívnyugalmát, és az erköcstelenségnek testet lelket egyaránt fonnyasztó s ernyesztő párnáin kéjelgő hitetlen ember gyáva levertségét s őrzöngését — a csapások és szenvedések nehéz napjaiban! E kettőnek ugyan melyik fajára van szüksége a hazának, hogy polgárainak munkás szorgalma, józansága, mérséklete, tiszta erkölcse, becsületessége s lelkiismeretessége folytán határai közt az általános jóllét egyre virulóbb szint öltöszön?

¹⁾ Mát. 16, 26. — ²⁾ Mát. 5, 48.

Továbbá Krisztus vallásának alapja és egész lényege a szeretet. Szeressed a te Uradat Istenedet mindenek fölött, felebarátodat pedig, azaz kivétel nélkül minden embert, mint tennenmagadat, — így hangzik a legfőbb parancs, minden parancsok összoglalata. E parancsa által Krisztus a társadalom összes osztályait és a világ minden nemzeteit a szeretet gyengéd kötelékével egy nagy családdá egyesíti, melynek tagjai testvérek, s melynek feje, a testvérek közös Atyja az Isten, kihez ismét az egész család az atyai és gyermeki szeretet kettős szent kapcsolatával fűződik. Így, és nem másképp, állapittatik meg és érvényesül az igazi testvériség s egyenlőség szent szava, és ezzel együtt egyeseknek úgy, mint egész társadalmaknak valódi boldogsága. E parancsával száműzi Krisztus a politikából az ököljog barbár elvét, a társadalomból az irigységet, gyűlölködést, boszuállást, gyilkosságot és párbajt, a rágalmazást, mindennemű csalást, idegen jószág hűtlen kezelését, tovajlást és rablást, mások jóhiszeműségének vagy inséges helyzetének önös célokra való rut kizsákmányolását, — mind oly dolgok, melyek csak rákfeneként pusztíthatnak a nemzetek és társadalmak testén.

Krisztus örök büntetések terhe alatt¹⁾ szívökre köti a gazdagoknak: „A mivel bővelkedtek, abból adjatok alamizsnát.“²⁾ Ez által kárhoztatja a tőkének önzés sugallta módnélküli felhalmozását, és elejét veszi a pauperismusnak. A szegényebb sorsukat pedig sz. Jakab apostola által komolyan inti: „Béketűréssel legyetek az Ur eljöveteléig;“³⁾ és sz. Péter által: „Senki közületek ne szenvedjen

¹⁾ V. ö. Mát. 25, 41—46. — ²⁾ Luk. 11, 41. — ³⁾ Jak. 5, 7.

mint gyilkos vagy tolvaj vagy átkozódó vagy a másénak kívánója.“¹⁾ Ily módon békókraveri a társadalmi rend teljes felforgatására törő socialismus és communismus vérszomjas szörnyetegét.

„Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön,“²⁾ mondja Krisztus. E földön tehát minden hatalomnak kutfeje s egyedüli tulajdonosa Krisztus. A kik tehát az államokban hatalommal rendelkeznek, kezdve a koronás főktől és törvényhozó testületektől, le a legutolsó cselédes gazdák- és családatyáig, hatalmuknak nem tulajdonosaik, hanem csak kezelőik, kezelői Krisztus, az egyedüli tulajdonos, hatalmának. S mivel ők Krisztus hatalmának kezelői, Krisztus szellemében is tartoznak e hatalmat kezelni, és az általuk Krisztus szellemében kormányzott alattvalók Krisztus szellemében is kötelesek nekik engedelmeskedni. Istenem! ha az államok összes elöljárói és alattvalói zsinórmértékül ezt folyton szem előtt tartanák, mily boldogok volnának akkor a nemzetek! Köztük Krisztus uralkodnék, mint legjobb Atya szeretett gyermekei közt. Már pedig a hol Krisztus uralkodik, ott maga az Isten uralkodik, uralkodik nemcsak mindenható erejével és végtelen bölcseségével, hanem határtalan jóságával és irgalmával is. — Jól tudta ezt sz. István király; azért a magyar nép ideiglenes s örök boldogságának érdekében törvényeit³⁾ a kath. hit alapjára helyezvén, akará, hogy Magyarorszag mindenkor e hit isteni Szerzőjének, Krisztusnak szellemében kormányoztassék.

De annak begyőzésére, miszerint Krisztus vallása mind egyesek, mind egész népcsoportozatok nemcsak örök, hanem már földi boldogsága tekintetében is a leg-

¹⁾ I. Pét. 4, 15. — ²⁾ Mát. 28, 18. — ³⁾ 1. k. 1. f.

bölcsebb s legalkalmasabb irányelveket, a keresztfa malsztjainak harmatától dúsan gyömölcsözőket, nyújtja az emberiségnek, — mit is említsek én pusztá szavakat s tanokat? Sokkal meggyőzőbb erővel harsog a tények ékesszólása.

Tekintsük csak a földteke innenső felét. Mi a kised Európa, Ázsia és Afrika roppant területeihez képest? Egy törpe két óriás mellett. S mégis ez aránytalanul csekélyebb földrész ugy-e mily bámulatos fölényvel bír amaz óriások fölött? Mi képezi Európa e fölényét? Nemde a civilizatio, a műveltség, a tudomány, a művészet, az ipar és kereskedelem virányain gyűjtött kincseiben rejlő hatalma? Honnét Európának ez áldásdus virányai, míg a szomszéd Ázsia és Afrika tágas téreit e tekintetben csak kopárság és meddőség jellemzi?

Európa fölött már közel két évezreden át a kereszténység világító, melegítő s termékenyítő napja ragyog, Ázsia és Afrika tartományait pedig még ma is a pogány babona és az izlam sötétsége fedi. Ime, itt az oka Európa haladásának, fölényének, hatalmának egyfelől, és Ázsia s Afrika visszamaradásának, élehetlenségének, barbarismusának másfelől.

Mi, Európa gyermekei, mi látjuk, tapasztaljuk tehát a kereszténység áldásos befolyását; a ker. vallás termékenyítő behatása folytán birjuk azon eszközöket, melyek által a földi jóllét és boldogság eszközölhető; de kérdem, vajjon azért boldogok vagyunk-e? Az általános elégtelenség panaszos hangjai nem ütődnek-e füleinkbe uton-utfélen? Különös! A boldogság eszközeit kezeinkben tartjuk, és nem tudunk magunknak azokkal boldogságot előteremteni! Úgy vagyunk, mint a kis gyermek, ki előtt ott fekszik a kenyér az asztalon, de azért mégis

éhezik és sir, mert nem tud metszeni belőle. Pedig mi felvilágosodottak vagyunk, tudományunkkal átöleljük az egész világot, a föld sötét aknáitól a csillagfényben uszó égboltozatig. S mégis mintegy bekötött szemmel járunk, keresvén, de nem találván a boldogság utját. Mi lehet oka e különös tüneménynek ?

Krisztus azt mondja: „Én vagyok a világ világo ssága, a ki engem követ, nem jár sötétségben.“¹⁾ Követjük-e tehát Krisztust, a világ világo sságát ? Az ő tanainak világo sságát beeresztjük-e sziveinkbe, családainkba, a közéletbe, az állam épületének minden helyiségébe ? A tapasztalat nem ennek az ellenkezőjét bizonyítja-e ? Csoda-e tehát, ha felvilágosodottságunk daczára homályban tapogatódzunk ?

Igy szól továbbá Krisztus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.“²⁾ Krisztus tehát az igazság útja, az igazi út, mely az élethez, a valódi élethez, a boldogsághoz mind e földi, mind a földöntúli létben elvezet. Mindnyájan tehát azon az úton járunk-e, melyet, mint a boldogsághoz egyedül vezetőt, Krisztus nekünk tanaival kijelöl ? Mit mond ismét a tapasztalat ? Ez azt mondja, hogy Európa népei erről az utról letértek a politikában, a törvényhozásban, a sajtóban, magán- és nyilvános életök törekvéseiben. Egyesek és államok emancipálták magukat Krisztus vallásának könnyű terhe és édes igája alul, s ez emancipatio folytán oly vad szörnyet eresztettek ki fék alól, hogy dühöngései miatt Európa népei folyton lázas izgalomban tartatnak, ellene tetőtől talpig fegyverben állanak ; mialatt a fékvesztett szörny egyre nagyobb foglalásokat tesz a társadalom minden rétegében, eszeveszetten pusztítván, összemorzsolván a tár-

¹⁾ Ján. 8, 12. — ²⁾ Ján. 14, 6.

sadalmi jóllét alapköveit: a vallásosságot, erkölcsöt, lelkiismeretességet, becsületességet.

Ime innét az általános elégtelenség, panasz és nyomor, daczára annak, hogy a kereszténység nyújtotta boldogsági eszközök kezeink közt vannak. Nem követjük Krisztust, a világ világosságát, a földkerekség összes népeinek isteni királyát, vezérét és egyedüli boldogítóját, — ez az oka, hogy Európa egéről eltűnt a béke szelid angyala, s hogy helyette a láthatár fölött folytonosan ott lebeg a háboru furiájának ijesztő alakja; — ez az oka, hogy a társadalom összes rétegeibe behatolt erkölcsi romlottság és süllyedés megrontá, elsüllyeszté a társadalom jóllétét is. Saját nyomorunk is tehát hangosan kiáltja felénk: Krisztus nélkül nincs boldogság!

* * *

Édes hazám polgárai! Ha tehát azt óhajtjuk, — és melyik igaz honfi ne óhajtana? — hogy e szép haza határai közt a béke, megelégedettség, jóllét és boldogság üde virágainak balzsamos illatában fürödjének hegy, völgy, bércz és rónaság: nincs más mód, nincs sürgősebb teendőnk, mint visszatérni Krisztushoz, az egyedüli boldogítóhoz, — Krisztus tanaihoz, melyet kath. egyháza által hirdet, — Krisztus keresztjéhez, melynek malaszt-harmatától egyedül tenyésznek és diszlenek az említett virágok. Sz. István, dicső királyunknak köszönhetjük, hogy e keresztet, a földi és mennyei boldogság e zálogát, ölélhetjük.

Oh! nem vélitek-e hallani, főkép e mai nagy napon, a jelen pillanatban, e dicsőült királyunknak, Magyarország sorsát még égi boldogsága közepett is atyai szíven hordozó Sz. Istvánunknak, felénk hangzó ez intő

szózatát: „Kedves magyarjaim! Tudjátok, hogy királytok nemcsak, de atyátok is voltam. Egyedüli boldogságomat magyar népem boldogságában kerestem. Azért nyújtottam át neki egy drágabecsű kincset, melyet az ég kincsdús aknáiból kiemelve, isteni kezek hoztak le e földre. A ker. hit isteni adományát a magyar haza számára apostoli fáradoalmak s gondok közt megszereztem. Szeretett magyar népemet a pogányság sötétségéből elvezettem Krisztushoz, a világ világosságához, az igazság utjához, az élet és boldogság forrásához. Kedves magyarjaim! Becsüljétek meg tehát e drága kincset, Krisztus isteni vallását; tántoríthatlan hűséggel ragaszkodjatok Krisztushoz; Krisztus szelleme uralkodjék sziveitekben, családaitokban, a magán- s közéletben; Krisztus szelleme hassa át a társadalom minden rétegét, lengje át az állami élet minden mozzanatát. Ekkor aztán szeretett Magyarországom boldogsága is ismét fényre derül; mert uralkodni fog benne Krisztus, a nemzetek egyedüli boldogítója a földön és a mennyben!“

Magyarország Nagyasszonya, Mária! Hozzád esdünk, kegyes pártfogásod által eszközöld ki nekünk, hogy sz. Istvánnak most hallott atyai szózata megvalósulván, e sz. királyunktól reád maradt örökségednek, magyar népnek, fiai sz. Fiad, Krisztus által egytől-egyig boldogoknak érezhessék magukat mind e földi, mind a mennyei hazában. Amen.

